

WALLONIË

foto's

Yves Adams (Vilda)

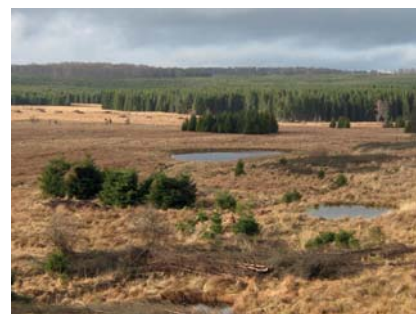
Maison du Tourisme, Saint-Hubert

Herfst op het Plateau van Saint-Hubert

Wild snuiven in de Hoge Ardennen

De overtreffende trap van natuur, zo kan je de bossen en venen op het Plateau van Saint-Hubert het best omschrijven. Rond de hoofdstad van de jacht rolt zich een weids landschap uit waarin je echt op wildsafari kunt, op zoek naar 'de grote 5' van de Ardennen. Voor je het goed en wel beseft, sta je hier oog in oog met een edelhert, everzwijn, ree, vos of das! Forse kijktorens en -hutten maken de natuurervaring compleet.

SNOER VAN VENEN

De hoogvlakte van Saint-Hubert maakt deel uit van een snoer van vijf grote veengebieden dat doorheen heel het Ardens Massief loopt. Van west naar oost omvat deze paternoster de plateaus van Croix Scaille (Gedinne), Recogne en Saint-Hubert, het Plateau des Tailles (rond de Baraque de Fraiture) en de Hoge Venen.

ELF OP TIEN VOOR BIODIVERSITEIT

De hoogvlakte van Saint-Hubert is een brok natuur om van te smullen! Het is het eerste van de vijf Ardense plateaus waarop een Europees Life-project werd losgelaten. Monotone, dichte sparrenbossen zijn gekapt en overal werden vennen hersteld om kansen te bieden aan de typische vegetatie van turfgronden: éénarig wollegras, veenpluis, zonnedauw, veenbes, veenmossen,... In het lappendeken van droge en natte heide en rond de vennen leven bijzondere ongewervelden als veenbesparelmoervlinder, heidesabelsprinkhaan, hiërogliefenlieveheersbeestje en oeverspin, maar ook vogels als graspieper, roodborsttapuit, boomvalk, klapekster, en zelfs de zwarte ooievaar zijn

ervan afhankelijk. De boomvalk maakt jacht op libellen boven de vennen, terwijl de klapekster vanop een uitkijkpost loert naar roekeloze knaagdiertjes. Ook de draaihals heeft zijn weg gevonden naar het plateau. Deze supergecamoufleerde specht eet mieren die leven op de rottende stronken van gekapte sparren.

BURLEND EDELHERT

Nergens anders kan je zo gemakkelijk edelherten waarnemen als op het Plateau van Saint-Hubert. Edelherten zijn de grootste inheemse planteneters. Ze houden van uitgestrekte wouden en venen en ze schuwen menselijke aanwezigheid. Alleen mannelijke herten van meer dan een jaar dragen een gewei. Daarmee houden ze tijdens de paartijd hun concurrenten op afstand. Elk hert heeft een verschillend gewei, waaraan je het dier individueel kunt herkennen. Tijdens de rui wordt het gewei afgeworpen, elk jaar opnieuw. De voortplantingstijd begint rond 15 september en duurt ongeveer een maand. In die periode gaat het mannelijk hert roepen of 'burlen' om andere mannetjes af te schrikken. Dominante mannetjes

Het Plateau van Saint-Hubert is het eerste van vijf Ardense veenmassieven waarin een Europees Life-natuurherstelproject werd uitgevoerd.

Everzwijnen behoren tot de courante waarnemingen in de bossen en venen van Saint-Hubert.

In de hertenbronst, van half september tot half oktober, hebben de mannelijke edelherten alleen maar oog voor de voortplanting. Rivalen worden op afstand gehouden door eens goed te burlen...

verzamelen rond zich een harem van vrouwen. Na een dracht van acht maanden baart de hinde een kalf. Sinds het verdwijnen van de wolf uit onze streken, is de mens de belangrijkste vijand van het edelhert, hoewel vossen en evers ook wel een kalfje lusten.

JACHTEN VAN DE KROON

Vroeger was de jacht in de bossen van Saint-Michel-Freyr een louter koninklijk privilege. Vandaag valt het wildbeheer in een aangesloten veen- en boscomplex van 4 000 hectare op het grondgebied van Saint-Hubert, Tenneville en Nassogne onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Beheer van de Jachten van de Kroon en de jagersvereniging UGCSH. De vereniging waakt er naar eigen zeggen over dat de verschillende wildpopulaties 'de draagkracht van het bos niet overschrijden' en dat het afschot rekening houdt met de verhouding mannetjes/wijfjes en de verhouding jonge/oude dieren.

Toch wel opmerkelijk: het was niet een natuurvereniging of het Waals Gewest, maar de UGCSH die de motor was achter het Europees Life-project 'Tourbière'. Maatregelen zoals het kappen van naaldbos ten gunste van meer open veen waren niet alleen ingegeven door zuiver natuurbehoud, maar werden evengoed uitgevoerd omdat ze gunstig waren voor de wildstand en de jacht.

WILD SPOTTEN VANUIT DE HOOGTE

In het kader van het Life-project werd ook flink geïnvesteerd in de toegankelijkheid en de 'beleefbaarheid' van het gebied. Zo vind je langs de rand van de Fagne de Mochamps een kijkwand én een forse uitkijktoren; die laatste biedt een adembenemend zicht op het uitgestrekte veen. Met wat geduld en een portie geluk kan je hier grof wild spotten: edelherten, reeën, everzwijnen en vossen zijn 'gangbare' waarnemingen. Je kunt je kansen verhogen door 's ochtends heel vroeg of in de avondschemering post te zetten in de toren.

Niet ver daarvandaan biedt een panoramische kijkhut een prachtig zicht op het vijvertje en de venen van Fond de Bilaude, het lagergelegen brongebied van de Masblette.

Doorgaans moet je in deze eersteklas-infrastructuur niet al te lang wachten voor je een hert of ree in de smiezen krijgt. Het logboek met waarnemingen dat je hier kunt inkijken, is alleszins goed gevuld! Nog wat verderop zorgt een knuppelpad ervoor dat natuurliefhebbers met droge voeten de Fagne du Rouge Ponceau doorkomen. Ook hier zijn herten en everzwijnen nooit ver weg.

EINDELOZE BOSSEN

Rond het prachtige dal van de Masblette sluiten het Forêt de Saint-Michel en het Forêt du Roi Albert naadloos op elkaar aan. Samen vormen ze een immens woud, één van de grootste van de Ardennen. In deze uitgestrekte bossen is afwisseling troef. Er is niet alleen de variatie in loof- en naaldhoutsoorten, in het bos zit ook flink wat reliëf. Kabbelende bosbeekjes worden begeleid door prachtig glooiende hellingen. In het najaar geurt het hier naar paddenstoelen en zijn de herfstkleuren in de beukenbestanden een lust voor het oog. Hoewel het plateau doorkruist wordt door een netwerk van semiverharde wegen, kan je hier, temidden van duizenden hectaren bos en veen, nog écht verdwalen.

AANGENAAM WANDELEN

Op de kaart op bladzijden 10-11 zijn drie bewegwijzerde wandelingen aangeduid: één langs de venen en bossen van Mochamps, één in het Forêt de Saint-Michel en een laatste in het Forêt du Roi Albert. De drie wandelroutes zijn elk afzonderlijk al méér dan de moeite, maar geoefende wandelaars kunnen twee of drie wandelingen ook combineren tot één grote wandeltocht. Wie kan kaartlezen, kan gericht de mooie plekjes met kijkhut, toren en knuppelpaden opzoeken. In dit woeste landschap zijn alle boswegen – ietwat verrassend – verhard of semi-verhard, zodat alle parcours geschikt zijn voor kinderwagens met grote wielen. De wandeling rond de venen van Mochamps is zelfs volledig geasfalteerd, en toch zal je hier weinig of geen auto's tegenkomen.

DE LEGENDE VAN SINT-HUBERTUS

Wie Saint-Hubert bezoekt, kan niet om de legende van Sint-Hubertus heen. Hubertus, geboren in 655, was de zoon van de hertog van Aquitanië. Op Goede Vrijdag

De vos leeft hoofdzakelijk van kleine prooidieren, zoals muizen en regenwormen. Maar ook konijnen, vogels, eieren, kadavers en bessen staan op zijn menu.

van het jaar 683 ging hij met zijn kruisboog op jacht in de bossen van het huidige Teneville. Daar bespeurde hij een groot hert met een enorm gewei. Urenlang joeg hij er achteraan met zijn honden. Toen hij het uitgeputte hert in het nauw had gedreven en aanlegde voor het genadeschot, keerde het zich plots naar hem toe. Tussen de takken van het gewei verscheen een lichtend kruis en een stem sprak hem toe: "Hubertus, stop met jagen en bekeer u tot een christelijk leven." Hubertus knielde neer en beloofde zijn wereldse levensstijl af te zweren. Hij werd priester en schopte het later tot bisschop van Maastricht.

SAINT-HUBERT

Volgens de legende zou Hubertus mensen hebben genezen van hondsdoelheid. Uiteindelijk stierf Hubertus als bisschop van Luik in 727. Hij werd begraven in de kathedraal van Luik en in 743 heilig verklaard. In 825 werden zijn relikwieën herbegraven in het Benedictijnenklooster van Andage. Op de resten van de abdij van Andage werd een kerk gebouwd die gewijd was aan Sint-

Hubertus. Later gaf Hubertus ook zijn naam aan het dorp dat rondom de kerk met zijn graf ontstond: Saint-Hubert. Vandaag is Sint-Hubertus de patroonheilige van de jacht, de schutters, de boswachters en de jachthoornblazers. Rond de indrukwekkende basiliek wordt elk jaar rond 3 november het feest van Sint-Hubertus gevierd. Met speciale missen en jachtpartijen wordt 'de apostel van de Ardennen' herdacht. Raar... want was het niet diezelfde Sint-Hubertus die na zijn visioen het jagen had afgezworen?

FOURNEAU SAINT-MICHEL

Langs de N849 van Saint-Hubert via Masbourg naar Nassogne ligt het domein van Fourneau Saint-Michel. Op deze site vind je de CRIE van Saint-Hubert (Centre Régional d'Initiation à l'Environnement), het 'Musée du Fer et de la Métallurgie ancienne' en het 'Musée de l'histoire de la forêt d'Ardenne'. De museumgebouwen zijn de stille getuigen van de metaalnijverheid die vroeger bloeide in de streek rond Saint-Hubert. 'Fourneau' is Frans voor 'ijzersmeltoven'.

Het is zonder meer verrassend om hier diep in de Ardense bossen smeltovens te vinden voor ijzer; hoogovens roepen immers al snel beelden op van zware industrie en grote fabrieken. Eeuwen geleden lag dat anders. Een snelstromend riviertje temidden van een uitgestrekt woud; meer had je destijds niet nodig voor de succesvolle inplanting van een ijzersmeltoven. De bossen waren een onuitputtelijke bron van houtskool – destijds de brandstof voor hoogovens – terwijl het water van de beek voor zowel koeling als drijfkracht zorgde. Het ijzererts werd aangevoerd of in de streek zelf gedolven.

De ovens van Saint-Michel werden in 1771 gebouwd bij de monding van de Waiveri in de Masblette. Opdrachtgever was Dom Nicolas Spirlet, de 51ste en laatste abt van de abdij van Saint-Hubert. Om de wankele economie van de streek te versterken, stichtte deze abt verschillende ondernemingen: een leerlooierij, een paardenfokkerij, een zagerij, een kachelfabriek, en tenslotte de hoogoven. Het water van de Masblette werd gekanaliseerd, en ook de vijver naast het complex dateert uit die periode. Helaas, de abt smeedde het ijzer wanneer het niet meer heet was... Na een korte bloeiperiode moest de oven alweer sluiten. De concurrentie was in die tijd al moordend en bovendien was Dom Nicolas' kennis van zaken niet bepaald indrukwekkend. Het ijzer uit zijn hoogoven bleek veel te broos; de hier gegoten kanonnen, bestemd voor de Amerikaanse troepen in de Onafhankelijkheidsoorlog, ontploften bij de eerste testen...

Van kwaad naar erger ging het in de woelige periode na het uitbreken van de Franse Revolutie: na meer dan 1 000 jaar werden de monniken verjaagd uit Saint-Hubert, en al hun gebouwen werden geplunderd. In 1797 kwam de hoogoven in handen van een particulier die de gebouwen omvormde tot houtzagerij en later tot fabriek voor kanonskogels. In de 20ste eeuw waren de woongebouwen rond de oven nog steeds uitzonderlijk goed bewaard, de oveninfrastructuur zelf was in verval. Na de Tweede Wereldoorlog werden de gebouwen beschermd. In 1971 kocht de Provincie Luxemburg de gebouwen. In het oude huis van de

ovenopziener is nu het Musée du Fer ondergebracht. Momenteel is het gesloten voor grondige restauratie. Het is wel mogelijk om rond de gebouwen te wandelen.

Ook mogelijk, en zelfs warm aanbevolen, is een stop in Al Pèle, de knusse herberg op deze site. In Al Pèle komt de geur van gerookte ham je werkelijk tegemoet. Het interieur is uiterst authentiek, de keuken met streekproducten zo mogelijk nog méér.

BOKRIJK OP Z'N WAALS

Op een steenworp van het Musée du Fer ligt het Musée de la Vie rurale en Wallonie. Dat laatste is een openluchtmuseum en beslist een bezoekje waard. In een mooi natuurkader in het dal van de Masblette zijn een reeks typisch Waalse gehuchtjes en traditionele gebouwen heropgebouwd: knusse huisjes in allerhande regionale bouwstijlen, ambachtelijke ateliers, een ouderwetse zagerij, keukens met houtvuren, stallen, een wasplaats en gekalkte zandsteenwoningen van de Gaume, een tabaksschuur uit de Semoisvallei, een kapel, bakovens, een drukkerij, een stroopfabriek, een smidse, een molen, een nagelmakerij, het oude schooltje van Vaux-sur-Sûre... kortom het Bokrijk van Wallonië. De meeste gebouwen komen uit de streek van oorsprong en werden daar afgebroken om hier steen voor steen terug te worden opgebouwd. Andere zijn dan weer geduldig gekopieerd.

Hoewel nogal wat typische Waalse bouwstijlen in het museum zijn ondergebracht, toont de verzameling niet alle bouwstijlen van onder de taalgrens. De typische vierkantshoeven uit Waals-Brabant ontbreken bijvoorbeeld; ze zouden in dit beboste beekdal ook helemaal niet tot hun recht komen. Halverwege het parcours ligt de sfeervolle 'Auberge du Prévost', waar in het hoogseizoen traditionele gerechten als gratineerd everzwijn en Ardense forel geserveerd worden. Als het museum officieel gesloten is, kan je er niettemin doorheen wandelen.

Vanuit de kijktoren heb je een panoramisch zicht op de venen van Mochamps.